

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlul de manuscris

CZU: 159.923(043.2)

PRAVIȚCHI GALINA

**PERSISTENȚA MOTIVAȚIONALĂ ȘI
AUTOSTIGMATIZAREA LA PERSOANELE SEROPOZITIVE**

511.01 – PSIHOLOGIE GENERALĂ

Autoreferatul tezei de doctor în psihologie

CHIȘINĂU, 2019

Teza a fost elaborată la *Departamentul Psihologie* al Universității de Stat
din Moldova

Conducător științific:

POTÂNG Angela, doctor în psihologie, conferențiar universitar

Referenți oficiali:

1. **BUCUN Nicolae**, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar, Institutul de Științe ale Educației
2. **GONȚA Victoria**, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea Americană din Moldova

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. **PLATON Carolina**, *președinte*, doctor habilitat în pedagogie, doctor în psihologie, profesor universitar
2. **PALADI Aliona**, *secretar științific*, doctor în psihologie, conferențiar universitar
3. **RACU Jana**, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar
4. **JELESCU Petru**, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar
5. **PALADI Oxana**, doctor în psihologie, conferențiar universitar
6. **LOSÎI Elena**, doctor în psihologie, conferențiar universitar

Susținerea tezei va avea loc la 14 mai 2019, ora 14:00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 511.01-14 din cadrul Universității de Stat din Moldova, str. A. Mateevici 60, Chișinău, MD 2009, sala 505.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și la pagina web a ANACEC (www.cnaa.md)

Autoreferatul a fost expediat la 12 aprilie 2019

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat

Paladi Aliona, doctor în psihologie, conferențiar universitar

Conducător științific

Potâng Angela, doctor în psihologie, conferențiar universitar

Autor

Pravițchi Galina

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Una dintre problemele societății contemporane este maladia HIV/SIDA a cărei implicații pot fi resimțite tot mai mult la nivel bio-psiho-social. Interesul sporit față de această maladie se datorează impactului pe care îl are aceasta asupra procesului evoluției personalității individului. Modul de transmitere, impactul asupra individului și asupra grupurilor, maniera în care societatea răspunde acestei afecțiuni sunt procese caracterizate printr-o varietate de factori sociali și comportamentali. Din acest motiv, SIDA reprezintă la ora actuală, un fenomen psihologic și social, în aceeași măsură în care este un fenomen medical.

Din punct de vedere psihologic, pentru o persoană seropozitivă devine primordial restructurarea sistemului de valori, atitudini și a stilului de viață existente până la aflarea diagnosticului. Un element obligatoriu al acestui proces este aderența la medicamentele antiretrovirale în vederea managementului infecției HIV și menținerea stării de sănătate, fapt care implică resurse motivaționale înalte, efort, concentrare și perseverență. Din acest motiv este necesară studierea persistenței motivaționale la persoanele care trăiesc cu HIV/SIDA pentru a elucida particularitățile de manifestare a acesteia și modalitatea în care aceste persoane stabilesc scopuri, ating obiective, manifestă constanță în comportament în vederea realizării activităților propuse în funcție de particularitățile contextului social și al nevoilor personale.

De asemenea, caracteristic infecției HIV este persistența discriminării și stigmatizării manifestate de societate față de persoanele seropozitive. Forța stigmatizării este foarte mare și ea poate avea consecințe tulburătoare pentru persoana etichetată. Implicit, autostigmatizarea legată de HIV include sentimentele, convingerile sau acțiunile interioare, provocate de către persoana care trăiește cu HIV/SIDA, cum ar fi: rușine, auto-culpabilizare, secretul legat de teama de dezvăluire a diagnozei, auto-izolare, disperare, și o mare preocupare față de gândurile și atitudinile altora.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare. Deși în diverse alte țări s-au efectuat studii asupra autostigmatizării la persoanele seropozitive, în Republica Moldova astfel de lucrări se atestă într-un număr relativ mic. Cercetările din Republica Moldova dedicate persoanelor seropozitive au avut drept scop investigarea aspectelor ce țin de: statutul socio-economic al persoanelor seropozitive – Malcoci L. [5]; asistența socială a persoanelor seropozitive – Pistrinciuc V., Tarasov V. [6], Prițcan V., Ocerentii A., Iațco A. [21]; protecția drepturilor persoanelor seropozitive – Bobeică R. [2], Rostaș I., Cantarji V., Danii R. [22]; reducerea stigmei și discriminării în infecția HIV – Prisăcari V., Nemerenco A., Gramma R. [20].

Actualitatea temei este confirmată în esență și de constatarea unui număr oarecum modest de studii cu referire la problematica abordată de noi. Respectiv, lipsa unor rezultate concrete provenite din cercetări empirice generează dificultăți în conturarea unor politici eficiente care să vizeze problematica persistenței motivaționale și autostigmatizării la persoanele seropozitive. În consecință, diminuarea autostigmatizării la persoanele seropozitive devine destul de anevoioasă, iar extrapolarea concluziilor din literatura străină la realitatea noastră poate fi riscantă, date fiind diferențele dintre contextul psiho-social autohton și cel străin.

În pofida semnificației sale, teoretice și practice, impactul psiho-social al autostigmatizării asupra persoanelor seropozitive nu și-a găsit încă justificarea științifică corespunzătoare în spațiul nostru sociocultural, fapt ce ne indică **problema de cercetare** a demersului investigativ. Soluționarea ei va scoate în evidență sfera de influență a autostigmatizării în manifestarea persistenței motivaționale și dimensiunilor fundamentale ale personalității la subiecții seropozitivi.

Scopul cercetării constă în stabilirea particularităților interacțiunii dintre dimensiunile fundamentale ale personalității, persistența motivațională și autostigmatizarea la persoanele seropozitive; elaborarea unui program de suport psihologic orientat spre depășirea autostigmatizării la persoanele seropozitive. Pentru atingerea scopului ne-am propus următoarele **obiective**: analiza aspectelor teoretice din literatura de specialitate cu referire la persistența motivațională, autostigmatizare și factorii predictivi ai autostigmatizării la persoanele seropozitive; stabilirea gradului de afectare a persoanelor seropozitive din Republica Moldova de fenomenul autostigmatizării și a gradului de influență a dimensiunilor fundamentale ale personalității, ca declanșatori în dezvoltarea autostigmatizării; elaborarea și implementarea unui *Program de suport în vederea diminuării autostigmatizării la persoanele seropozitive* precum și validarea acestuia; elaborarea și propunerea recomandărilor cu privire la depășirea autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Metodologia cercetării științifice s-a constituit dintr-un ansamblu de metode *teoretice*: documentarea științifică, analiza și sinteza materialului științific; metoda ipotetico-deductivă pentru interpretarea și explicarea rezultatelor obținute în cercetare; *empirice*: modele de cercetare non-experimentale, transversale, comparative și corelaționale, experimentul formativ, metoda testelor; *statistico-matematice de prelucrare a datelor*: metode statistice descriptive (stabilirea cotelor procentuale și a valorilor medii) și metode statistice inferențiale (determinarea coeficientului de corelație Bravais-Pearson, testul t-Student, analiza de varianță ANOVA).

Noutatea și originalitatea științifică. Pentru prima dată la nivel național a fost realizat un studiu teoretico-empiric cu referire la particularitățile psihologice ale persoanelor seropozitive în

special, persistența motivațională și autostigmatizarea; a fost stabilit nivelul de manifestare al persistenței motivaționale și al autostigmatizării în raport cu dimensiunile fundamentale ale personalității subiecților seropozitivi; a fost elaborat profilul psihologic al persoanelor seropozitive predispuse spre un nivel înalt de autostigmatizare; a fost elaborat și validat un *Program de suport în vederea diminuării autostigmatizării la persoanele seropozitive*.

Problema științifică importantă soluționată constă în determinarea interacțiunilor dintre persistența motivațională și autostigmatizare la persoanele seropozitive, conceptualizarea profilului psihologic al persoanelor seropozitive predispuse spre autostigmatizare, aspecte ce au condus la elaborarea unui program de suport care fiind implementat a contribuit la diminuarea autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în determinarea specificității persistenței motivaționale la persoanele seropozitive, stabilirea cauzalității și a repercusiunilor autostigmatizării precum și evidențierea profilului dimensiunilor fundamentale ale personalității subiecților seropozitivi. Rezultatele cercetării consolidează bazele teoretice ale psihologiei generale, îmbinate congruent cu elemente particulare ale psihologiei clinice și medicale, fiind fundamentată din punct de vedere teoretic necesitatea organizării asistenței psihologice pentru persoanele seropozitive și familiile acestora.

Valoarea aplicativă rezidă în posibilitatea aplicării metodologiei psihodiagnostice propuse în cercetare și a programului complex de suport psihologic în activitatea psihologilor clinicieni și consilierilor. Programul de suport psihologic poate fi inclus în activitatea de instruire teoretico-practică, în cadrul instituțiilor de profil, constituind baza unui ghid metodologic în vederea reabilitării psiho-sociale și diminuării autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Rezultate științifice principale înaintate spre susținere:

1. Persistența motivațională este dimensiunea care îi asigură individului suportul necesar pentru a rezista pe termen lung în opțiunea sa motivațională, în pofida rutinei, obstacolelor, oboselii sau deziluziilor.

2. Autostigmatizarea legată de virusul imunodeficienței umane este un set de judecăți negative cu privire la propria persoană ca urmare a sentimentului de rușine, inutilitate și auto-culpabilizare, care afectează accesul la îngrijire și tratament, precum și calitatea generală a vieții persoanelor seropozitive.

3. Persistența motivațională și autostigmatizarea la persoanele seropozitive variază în funcție de dimensiunile fundamentale ale personalității.

4. Profilul psihologic al persoanei seropozitive predispusă autostigmatizării vizează următoarele particularități: *personal* (instabilitate emoțională, stimă de sine scăzută, dificultăți de

adaptare la situațiile de stres, tendință spre depresie, sentimente de auto-culpabilizare, sentimente de rușine și inutilitate), *de ordin social* (acces scăzut la serviciile de îngrijire, nivel scăzut de informare, lipsa suportului social/izolare socială, experiență de stigmatizare și discriminare) și *contextual* (perioada scurtă de timp de la aflarea diagnosticului, relații familiale dificile).

5. Implementarea programului de suport psihologic, destinat reducerii autostigmatizării la persoanele seropozitive, contribuie la optimizarea relațiilor interpersonale, creșterea nivelului de conștientizare a persoanei, creșterea încrederii în forțele proprii, a capacității de autocontrol și autoeficacității, activarea și valorificarea resurselor personale, a potențialităților latente, dezvoltarea rezilienței și a mecanismelor de coping, dezvoltarea capacității decizionale prin învățarea unor modalități de a ierarhiza prioritățile, de mobilizare a eforturilor personale în vederea atingerii scopurilor propuse.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute sunt utilizate în activitatea de consiliere și reabilitare psiho-socială a persoanelor seropozitive, beneficiarii Centrului Social Regional „Renașterea” din mun. Chișinău; în activitatea didactică din cadrul cursurilor universitare de psihologia generală, psihologia personalității și psihologia sănătății precum și a cursurilor de formare continuă a cadrelor didactice din cadrul Universității de Stat din Moldova; prin comunicări la conferințe naționale și internaționale.

Aprobarea rezultatelor științifice. Materialele cercetării au fost discutate și aprobate în cadrul Departamentului de Psihologie a Universității de Stat din Moldova. Aspecte importante ale studiului au fost prezentate și aprobate în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale: Conferința Internațională practico-științifică „Современные информационные технологии работы с молодежью: педагогика, психология, менеджмент и коммуникация”, Moscova, 2010; Conferința Științifică Națională cu participare Internațională „Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare”, USM, Chișinău, 2011; Conferința Științifică Internațională „Învățământul superior și piața muncii: conexiuni și perspective”, USM, Chișinău, 2014; Conferința Științifică Internațională „Integrarea prin cercetare și inovare”, USM, Chișinău, 2015; Conferința Științifică Internațională „Învățământul superior: valențe și oportunități educaționale, de cercetare și transfer inovativ”, USM, Chișinău, 2016; Conferința Științifică Națională cu participare Internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare”, USM, Chișinău, 2016; A II- a Conferință Națională în Sănătatea Adolescenților „Sporirea rezilienței-dezvoltarea sănătoasă în condiții de risc”, Chișinău, 2016; Conferința Științifică Națională cu participare Internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, USM, Chișinău, 2017; Conferința Internațională de Psihologie Aplicată „Actualități și Perspective în Cercetarea Psihologică” USM, Chișinău, 2018.

Publicații la tema tezei. Rezultatele obținute sunt publicate în 14 lucrări științifice, dintre care 9 - publicații în materialele comunicărilor științifice naționale și internaționale, 5 – publicații în reviste științifice naționale.

Volumul și structura tezei. Teza este alcătuită din adnotare în limbile română, rusă și engleză, lista abrevierilor, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia lucrărilor științifice, anexe, CV-ul autoarei. Volumul de bază al tezei este de 130 pagini. Lucrarea conține 17 figuri și 23 tabele.

Cuvinte-cheie: persistență motivațională, depășirea obstacolelor, resurse personale, autostigmatizare, repercusiuni negative, integrare socială, particularități psihologice, factori de personalitate, persoane seropozitive.

CONȚINUTUL TEZEI

În *Introducere* este argumentată actualitatea temei, fiind fundamentată importanța investigării acesteia în contextul psiho-social autohton. În această secțiune mai sunt prezentate scopul și obiectivele investigației, sunt indicate baza conceptuală și metodologia cercetării, este expusă problema științifică soluționată și sunt descrise importanța teoretică a rezultatelor obținute și valoarea aplicativă a lucrării, este indicată aprobarea rezultatelor la care s-a ajuns.

În **Capitolul 1 - Orientări teoretico-empirice în studiul persistenței motivaționale și autostigmatizării la persoanele seropozitive** este analizat conceptul de persistență motivațională în viziunea diferitor autori [3, 4, 30], care identifică persistența motivațională ca fiind un comportament observabil ce determină individul să renunțe ușor sau să depună efort îndelungat atunci când sarcinile devin dificile. Aceasta formează nucleul dur al motivației individuale, cel care îi asigură stabilitatea și constanța fiind o dimensiune cantitativă importantă, în special după ce individul a ales o anumită direcție comportamentului său motivat. Într-un cadru analitic distinct sunt prezentați factorii ce condiționează persistența motivațională.

În acest capitol atenția se concentrează și asupra fenomenului de autostigmatizare cercetat de către un șir de autori [29, 34, 35], fiind descris ca un set de judecăți negative cu privire la propria persoană ca urmare a sentimentului de rușine, inutilitate și auto- culpabilizare, care afectează accesul la îngrijire și tratament, precum și calitatea generală a vieții persoanelor seropozitive. Printre factorii care pot servi drept cauză în apariția autostigmatizării la persoanele seropozitive pot fi menționați factorii personali, factorii sociali și factorii contextuali. De asemenea sunt reflectate și repercusiunile autostigmatizării la persoanele seropozitive [29, 33] acestea fiind următoarele: afectarea autopercepției, pierderea încrederii de sine și în ceilalți, menținerea comportamentelor de risc, afectarea sistemului de credințe, izolarea autoimpusă, limitarea atribuțiilor profesionale și familiale, mecanisme de coping deficitare.

Explorarea literaturii de specialitate evidențiază prezența manifestărilor psihopatologice în rândul persoanelor infectate cu HIV, mai mult decât în rândul populației generale [1, 24, 26, 27, 28, 31]. Stresul generat de particularitățile HIV/SIDA ca boală fără un tratament care vindecă, modificarea stilului de viață, multiplele pierderi suferite, povara păstrării secretului, discriminarea percepută permanent în jur sunt probleme care, de multe ori, provoacă pierderea echilibrului psihologic al persoanelor afectate, generând tulburări psihice majore. La adulții seropozitivi se întâlnesc frecvent tulburări anxioase, tulburări afective și tulburări ale somnului.

Un loc aparte este rezervat profilului psihologic al persoanelor seropozitive predispuse spre autostigmatizare care înglobează variabilele: instabilitate emoțională, relații familiale dificile, acces scăzut la serviciile de îngrijire, lipsa suportului social/izolare socială, experiență de stigmatizare și discriminare, stimă de sine scăzută, dificultăți de adaptare la situațiile de stres, nivel scăzut de informare, perioada scurtă de timp de la aflarea diagnosticului, tendință spre depresie, sentimente de auto-culpabilizare, sentimente de rușine și inutilitate.

Sintetizând conținutul teoretic, se detașează ca problemă de cercetare identificarea particularităților manifestării persistenței motivaționale, autostigmatizării și dimensiunilor fundamentale ale personalității la persoanele seropozitive și determinarea modalităților de diminuare a autostigmatizării la persoanele seropozitive. În acest sens, la finalul acestui capitol, sunt precizate scopul și obiectivele cercetării.

În **Capitolul 2 - Repere praxiologice ale relației dintre persistența motivațională, autostigmatizare și dimensiunile fundamentale ale personalității la subiecții seropozitivi** este descris design-ul experimental și prezentată metodologia cercetării cu instrumentele de măsură aplicate. Sunt prezentate și analizate rezultatele studiului constatativ cu referire la problematica manifestării persistenței motivaționale și autostigmatizării la persoanele seropozitive, realizat în perioada anilor 2015-2016, cu *scopul* de a identifica particularitățile de manifestare a persistenței motivaționale și autostigmatizării la persoanele seropozitive în funcție de dimensiunile fundamentale ale personalității.

În vederea realizării scopului propus, am elaborat un model de cercetare experimentală de tip transversal, comparativ și corelațional având următoarele *obiective*:

- Identificarea nivelului de manifestare a persistenței motivaționale și autostigmatizării la persoanele seropozitive;
- Determinarea relației dintre persistența motivațională, autostigmatizare și dimensiunile fundamentale ale personalității la subiecții seropozitivi;

- Stabilirea diferențelor de manifestare a dimensiunilor fundamentale ale personalității la subiecții seropozitivi în funcție de nivelul de autostigmatizare;
- Stabilirea diferențelor de manifestare a persistenței motivaționale și dimensiunilor fundamentale ale personalității la subiecții seropozitivi și seronegativi.

În cadrul demersului de constatare au fost formulate următoarele *ipoteze*: I1 Factorii persistenței motivaționale corelează cu autostigmatizarea la persoanele seropozitive; I2 Există o relație între persistența motivațională și manifestarea dimensiunilor fundamentale de personalitate la subiecții seropozitivi și seronegativi; I3 Există o relație între autostigmatizare și manifestarea dimensiunilor fundamentale de personalitate la subiecții seropozitivi.

Eșantionul de cercetare a fost constituit din 248 de persoane, dintre care 124 persoane seropozitive, beneficiarii Centrului Social Regional „Renașterea”, mun. Chișinău și 124 de persoane fără diagnosticul de seropozitivitate cu vârsta cuprinsă între 18-58 de ani. La studiu au participat persoanele care își cunosc statutul de seropozitivitate pe o perioadă de la 6 luni până la 20 de ani.

Instrumentarea experimentului. Pentru a realiza obiectivele propuse în cadrul demersului diagnostic și pentru a verifica ipotezele înaintate, au fost aplicate următoarele metode psihodiagnostice: Chestionarul „*Scala Persistenței Motivaționale*”, elaborat de T. Constantin; Chestionarul de evaluare a autostigmatizării *HIV Stigma Scale* elaborat B.E. Berger; Chestionarul de Personalitate *Big Five* elaborat de R. McCrae și P. Costa.

Prezentăm în continuare **rezultatele obținute**:

1. Date constatative privind persistența motivațională la subiecții cercetării.

În cadrul cercetării, am abordat persistența motivațională drept predispoziția unui individ de a persista motivațional în efortul direcționat spre atingerea unui scop asumat (o dată luată decizia implicării motivaționale), găsind resursele personale necesare pentru depășirea obstacolelor și pentru a rezista rutinei, stresului, oboselii, și altor factori distractori. Datele obținute la această variabilă sunt prezentate în tabelul 1.

Tabelul 1. Manifestarea persistenței motivaționale la subiecții cercetării

<i>Subiecții cercetării</i>	<i>Nivelul persistenței motivaționale</i>					
	înalt		mediu		scăzut	
	f (r)	f (a)	f (r)	f (a)	f (r)	f (a)
Grupul experimental 1	5%	6 pers.	90%	112 pers.	5%	6 pers.
Grupul experimental 2	4%	5 pers.	95%	118 pers.	1%	1 pers.

Analiza cantitativă a rezultatelor prezentate în tabelul 1 ne permite să remarcăm că 5% (6 persoane din 124) dintre subiecții grupului experimental 1 (persoanele seropozitive)

manifestă un nivel maxim al persistenței motivaționale, de asemenea 5% (6 persoane din 124) manifestă nivel scăzut, majoritatea – 90% (112 persoane din 124), manifestând un nivel mediu al persistenței motivaționale. Rezultatele referitoare la grupul experimental 2 (persoanele seronegative) sunt următoarele: 4% (5 persoane din 124) manifestă nivel înalt al persistenței motivaționale, 1% (1 persoană din 124) manifestă nivel scăzut, majoritatea- 95% (118 persoane din 124) manifestând un nivel mediu al persistenței motivaționale.

Analiza comparativă a scorurilor obținute de către subiecții incluși în cercetare (tabelul 2) scoate în evidență o tendință de apropiere a valorilor medii obținute pentru factorii persistenței motivaționale.

Tabelul 2. Manifestarea factorilor persistenței motivaționale la subiecții cercetării (valori medii)

<i>Factorii persistenței motivaționale</i>	<i>Subiecții cercetării</i>			
	<i>Grup experimental 1</i>		<i>Grup experimental 2</i>	
	m	σ	m	σ
Urmărirea scopurilor pe termen lung LTPP	17,43	4,01	17,61	3,23
Urmărirea sarcinilor curente CPP	24,40	5,07	24,36	4,09
Reamintirea scopurilor neatrinse RUP	15,44	3,39	14,85	3,51
Total PM	57,27	9,35	56,82	7,27

Prelucrarea statistică inferențială a rezultatelor ce reflectă manifestarea persistenței motivaționale la subiecții din grupul experimental 1 și grupul experimental 2 indică *lipsa diferențelor semnificative*: LTPP ($t=0,401$; $p>0,05$), CPP ($t=0,069$; $p>0,05$), RUP ($t=1,360$; $p>0,05$), PM total ($t=0,424$; $p>0,05$).

Referindu-ne la subiecții din grupul experimental 1, considerăm că nivelul înalt de persistență motivațională al acestora este mai degrabă o modalitate compensatorie, manifestată la nivel comportamental, a anxietății anticipatorii cu care se confruntă. În același timp, persistența motivațională a acestora se conturează ca o relație de schimb între efortul și dedicarea lor, pe de o parte, și recompensa așteptată, pe de altă parte. Astfel, considerăm că motivația acestora capătă mai degrabă un caracter instrumental, ei fiind motivați de o recompensă palpabilă și vizibilă condiționată de starea de sănătate, cu profund interes de reinvestire în sine, de reluare a sentimentului de urgență de a exista și de a profita de viață.

2. Particularitățile de manifestare a autostigmatizării la persoanele seropozitive.

În urma aplicării chestionarului pentru evaluarea autostigmatizării *HIV Stigma Scale* (după B.E. Berger) la subiecții seropozitivi au fost obținute următoarele rezultate: 13% (16 persoane din 124) au manifestat nivel înalt de autostigmatizare, 69% (86 persoane din 124) au manifestat nivel mediu și 18 % (22 persoane din 124) au manifestat nivel scăzut de autostigmatizare.

O posibilă explicație a rezultatelor obținute de majoritatea subiecților (86 de persoane din 124) la nivelul mediu de autostigmatizare ar fi legată de perioada aflării diagnosticului și capacitatea acestora de a dezvolta mecanisme eficiente de coping la situația cu care se confruntă. Persoanele care au aflat despre statutul lor de seropozitivitate de mai mult timp, posedă mai multă informație și au reușit să integreze acest diagnostic în realitatea lor psihică sunt mult mai adaptate și reziliente.

Pentru o analiză mai detaliată a rezultatelor obținute de către subiecții incluși în cercetare, prezentăm mai jos datele referitoare la nivelul persistenței motivaționale în funcție de nivelul de manifestare a autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Tabelul 3. Nivelul persistenței motivaționale în funcție de nivelul autostigmatizării la persoanele seropozitive

<i>Nivelul autostigmatizării la persoanele seropozitive</i>	<i>Nivelul persistenței motivaționale la persoanele seropozitive</i>					
	PM înaltă		PM medie		PM scăzută	
	f (a)	f (r)	f (a)	f (r)	f (a)	f (r)
Autostigmatizare înaltă	_____	_____	16 pers.	100%	_____	_____
Autostigmatizare medie	4 pers.	4,7%	76 pers.	88,3%	6 pers.	7%
Autostigmatizare scăzută	2 pers.	9,1%	20 pers.	90,9%	_____	_____

Astfel, persoanele seropozitive cu un nivel înalt de autostigmatizare (16 persoane) manifestă în totalitate (100%) un nivel mediu al persistenței motivaționale. Observăm că 4,7% (4 persoane) dintre subiecții cu nivel mediu de autostigmatizare manifestă persistență motivațională înaltă, 88,3% (76 de persoane) manifestă persistență motivațională medie și 7% (6 persoane) manifestă un nivel scăzut al persistenței motivaționale. Persoanele seropozitive cu un nivel scăzut de autostigmatizare: 9,1% (2 persoane) manifestă un nivel înalt al persistenței motivaționale și 90,9% (20 persoane) au un nivel mediu.

Un alt aspect al demersului de cercetare a constituit **studiul dimensiunilor fundamentale ale personalității la subiecții incluși în cercetare**. În acest context au fost analizate rezultatele medii obținute în urma aplicării inventarului de personalitate *Big Five* elaborat de P. Costa și R. McCrae la persoanele seropozitive în funcție de nivelul de

manifestare al autostigmatizării. Datele obținute, fiind grupate în funcție de cei 5 meta factori (extraversiune, agreabilitate, conștiinciozitate, neurotism și deschiderea pentru experiență), au fost incluse în modelul unui profil de personalitate (figura 1) prezent la subiecții seropozitivi.

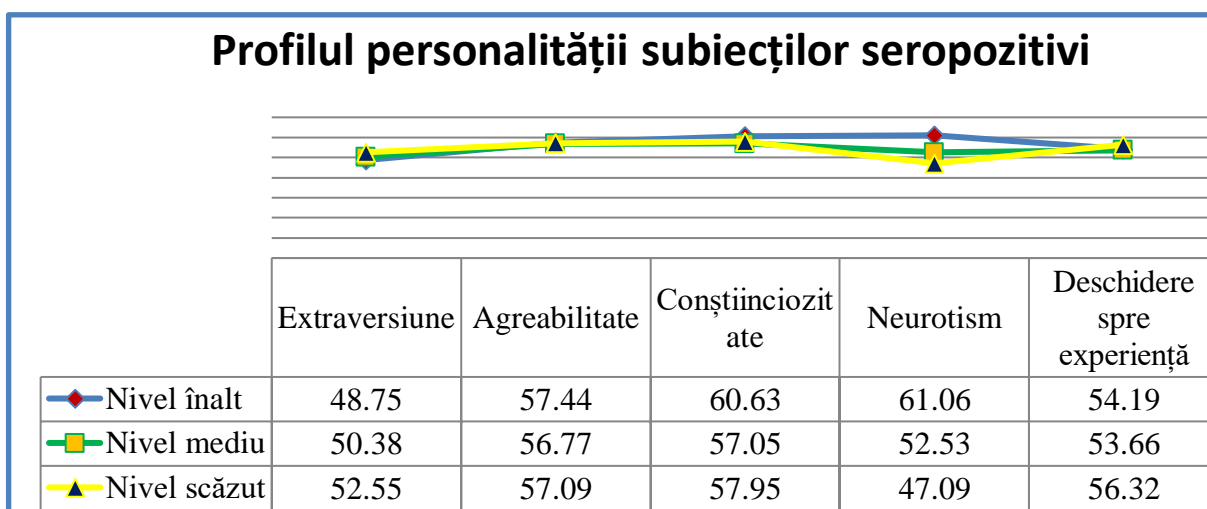

Fig. 1. Manifestarea dimensiunilor fundamentale ale personalității în funcție de nivelul de autostigmatizare al persoanelor seropozitive

Astfel, profilul personalității subiecților seropozitivi, în funcție de manifestarea nivelului de autostigmatizare, este aproape identic, diferențe semnificative fiind atestate doar la scala *neurotism* ($F= 7,395$; $p \leq 0,001$), fapt confirmat statistic prin analiza de varianță ANOVA. Acest fapt confirmă mențiunile noastre anterioare, potrivit cărora în funcție de internalizarea stigmei externe și dezvoltarea autostigmatizării persoanele seropozitive vor trăi mai intens evenimentele traumatizante cu tendința de a interpreta situațiile obișnuite ca fiind amenințătoare transformând frustrările în dificultăți fără scăpare. De asemenea, dificultățile de control al emoțiilor pot duce la afectarea abilităților de gândire, de a lua decizii sau de a face față stresului.

În scopul conturării unei imagini comparative ce vizează dimensiunile fundamentale ale personalității, prezentăm (figura 2) profilul de personalitate prezent la subiecții supuși cercetării.

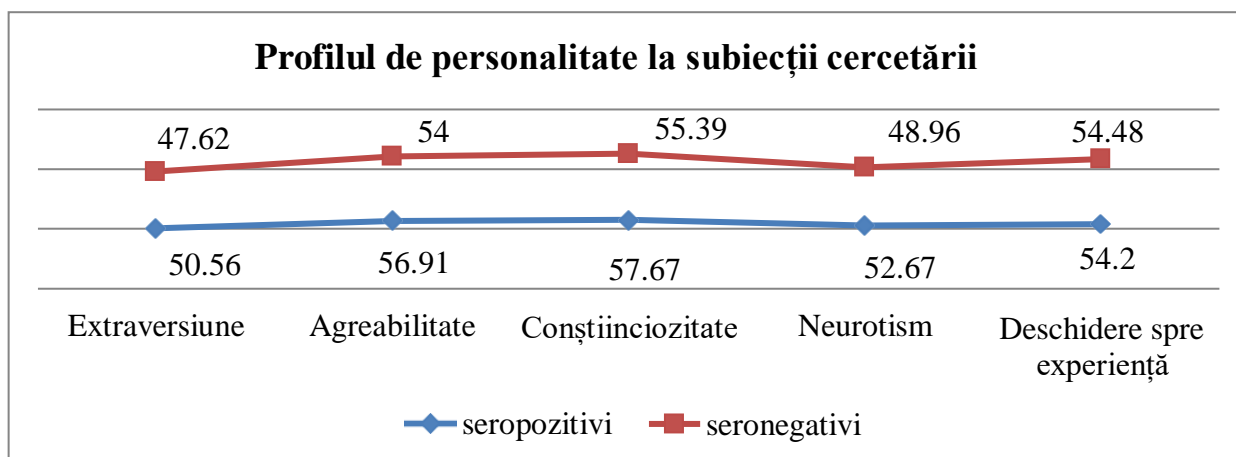

Fig. 2. Manifestarea dimensiunilor fundamentale ale personalității la subiecții cercetării

Analiza statistică inferențială a datelor obținute indică diferențe semnificative între rezultatele grupului experimental 1 și grupului experimental 2 pentru factorii: *extraversiune* ($t=2,496$; $p \leq 0,05$), *agreabilitate* ($t=2,464$; $p \leq 0,05$) și *neurotism* ($t=2,575$; $p \leq 0,05$), cu rezultate mai mici pentru subiecții din grupul experimental 2. Diferențele de medii obținute de către subiecții supuși cercetării pentru factorul *conștiinciozitate* și *deschidere spre experiență* nu sunt semnificative din punct de vedere statistic.

Prin sistemizarea datelor comparative obținute la dimensiunile fundamentale ale personalității am elaborat profilul de personalitate al subiecților seropozitivi. Drept punct de plecare în elaborarea profilului de personalitate a servit asumția referitoare la adaptările caracteristice ale persoanei ce sunt influențate atât de tendințele bazale cât și de cultură, obiceiuri, atitudini, deprinderi, valori, motive, roluri, relații care definesc „identitatea contextualizată” și persoana pusă în contextul interrelațiilor în care s-a format și evoluează.

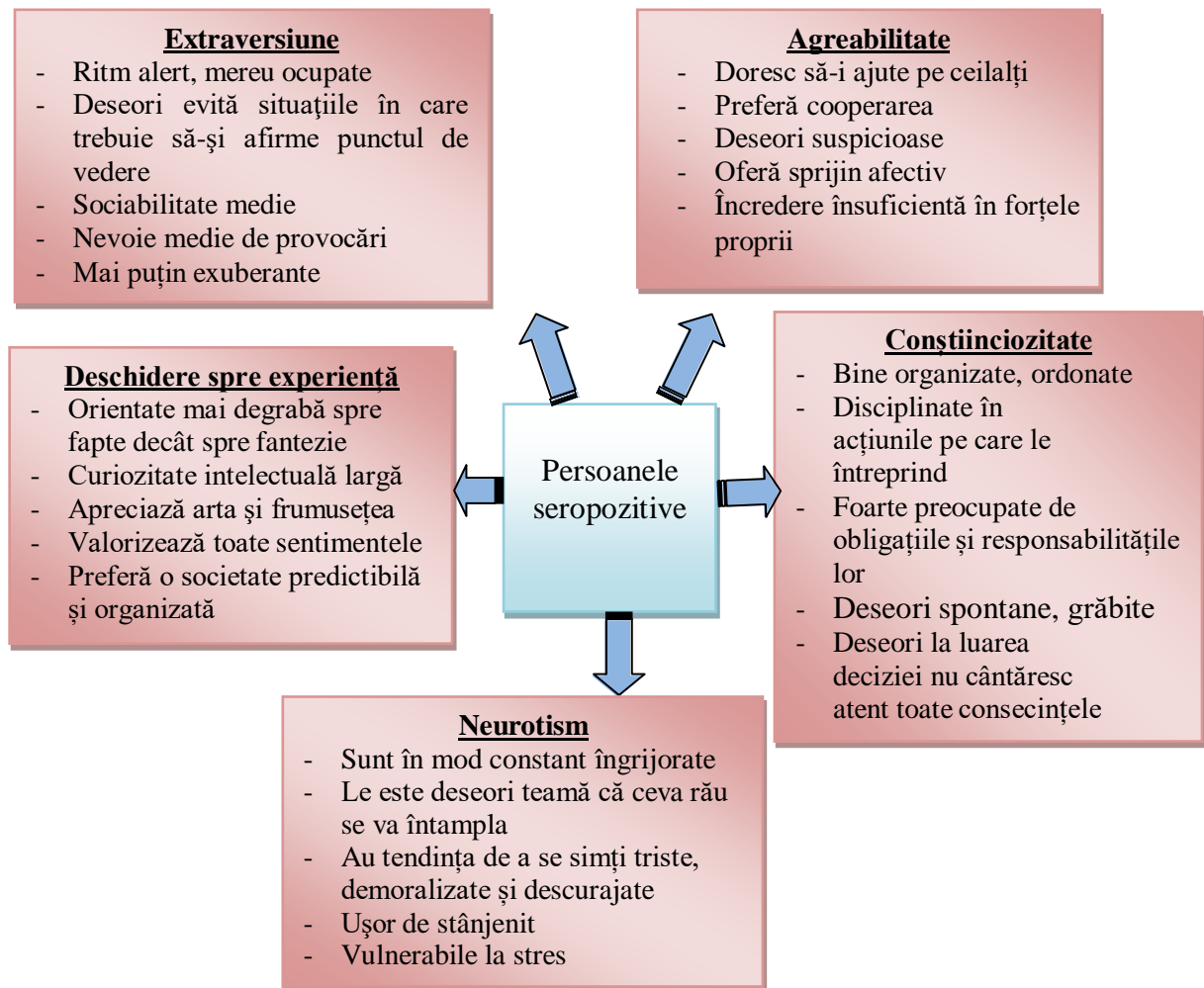

Fig. 3. Profilul de personalitate al persoanelor seropozitive (după Big Five)

În concluzie, menționăm că există anumite particularități în manifestarea persistenței motivaționale și autostigmatizării la persoanele seropozitive în funcție de dimensiunile fundamentale ale personalității. De asemenea, constatările realizate atestă diferențe în manifestarea dimensiunilor fundamentale ale personalității la subiecții grupului experimental 1 (persoanele seropozitive) comparativ cu subiecții grupului experimental 2 (persoane seronegative).

Prima ipoteză care prevede existența relației dintre factorii persistenței motivaționale și autostigmatizare la persoanele seropozitive a fost confirmată parțial potrivit coeficientului de corelație Bravais-Pearson. Prelucrarea statistică a datelor a evidențiat o corelație maximă cu sens negativ ($r=-0,200$; $p \leq 0,05$) între *autostigmatizare* și factorul ce se referă la *urmărirea scopurilor pe termen lung*. Astfel a fost constatată o legătură invers proporțională între variabilele cercetării, cu cât crește nivelul de autostigmatizare cu atât scade capacitatea de urmărire a scopurilor pe termen lung la persoanele seropozitive. Lipsa relației dintre variabila *PM* și *autostigmatizare* poate fi explicată prin referire la studiile realizate de Houser-Marko și Sheldon [32]. Autorii menționați propun constructul „Self-As-Doer” pentru a desemna pe toți cei care au obișnuința de a practica cu consecvență un anumit comportament nu ca parte a unui angajament motivațional ci mai degrabă ca parte a identității personale. În acest sens, stilul de viață al persoanelor seropozitive cu un nivel înalt de autostigmatizare implică un comportament de aderență la tratamentul antiviral care este văzut ca parte determinantă a identității nou obținute după stabilirea diagnosticului de seropozitivitate.

Analiza datelor privind identificarea relației dintre persistența motivațională și dimensiunile fundamentale ale personalității la subiecții seropozitivi a permis constatarea faptului că scala de *persistență motivațională* prezintă o corelație semnificativă pozitivă cu următorii factori de personalitate: *extraversiune* ($r= 0,254$; $p \leq 0,01$), *agreabilitate* ($r= 0,282$; $p \leq 0,001$), *conștiinciozitate* ($r= 0,436$; $p \leq 0,001$). Odată cu creșterea persistenței motivaționale va crește extraversiunea, agreabilitatea și conștiinciozitatea. O relație semnificativă cu sens negativ a fost atestată între *persistența motivațională* și *neurotism* ($r= -0,202$; $p \leq 0,05$). Astfel, cu cât o persoană este mai persistentă motivațional cu atât este mai extravertită, agreabilă, conștiincioasă și stabilă emoțional.

Prelucrarea statistică a rezultatelor ce reflectă relația dintre factorii persistenței motivaționale și dimensiunile fundamentale ale personalității la subiecții seropozitivi a evidențiat rezultate semnificative ale relației dintre *extraversiune* și *urmărirea scopurilor pe termen lung* ($r= 0,179$; $p \leq 0,05$), *extraversiune* și *urmărirea sarcinilor curente* ($r= 0,211$; $p \leq 0,05$). O corelație pozitivă a fost atestată între *agreabilitate* și *urmărirea scopurilor pe termen lung* ($r=0,277$; $p \leq 0,01$) precum și între *agreabilitate* și *urmărirea sarcinilor curente*

($r = 0,255$; $p \leq 0,01$). De asemenea a fost identificată o corelație pozitivă cu valoare maximă între *conștiinciozitate* și *urmărirea scopurilor pe termen lung* ($r = 0,431$; $p \leq 0,001$), *conștiinciozitate* și *urmărirea sarcinilor curente* ($r = 0,365$; $p \leq 0,001$). Astfel, disponibilitatea de urmărire a scopurilor pe termen lung și urmărire a sarcinilor curente va determina prezența unui nivel înalt de extraversiune, agreabilitate și conștiinciozitate. Relație semnificativă cu sens negativ a fost atestată între factorul *neurotism* și *urmărirea scopurilor pe termen lung* ($r = -0,233$; $p \leq 0,01$), *neurotism* și *urmărirea sarcinilor curente* ($r = -0,198$; $p \leq 0,05$). Afirmăm astfel că o persoană cu un nivel înalt a capacității de urmărire a scopurilor pe termen lung și urmărire a sarcinilor curente va fi stabilă emoțional.

Ca urmare a analizei rezultatelor statistice prezentate mai sus concluzionăm că ipoteza potrivit căreia există legătură între persistența motivațională și manifestarea dimensiunilor fundamentale ale personalității la subiecții seropozitivi și seronegativi se confirmă.

O altă ipoteză a demersului experimental ce prevede că există o relație între autostigmatizare și manifestarea dimensiunilor fundamentale ale personalității la subiecții seropozitivi a fost confirmată statistic prin intermediul coeficientului de corelație Bravais-Pearson. Rezultatele obținute atestă corelații semnificative cu sens negativ între *autostigmatizare* și următorii factori de personalitate: *extraversiune* ($r = -0,196$; $p \leq 0,05$), *agreabilitate* ($r = -0,289$; $p \leq 0,001$) și *deschidere spre experiență* ($r = -0,278$; $p \leq 0,01$). De asemenea, a fost evidențiată și o corelație maximă cu sens pozitiv între *autostigmatizare* și *neurotism* ($r = 0,325$; $p \leq 0,001$). Astfel, cu cât nivelul de autostigmatizare va fi mai înalt cu atât mai scăzut va fi nivelul de manifestare a extraversiunii, agreabilității și deschiderii spre experiență. Prin urmare, un nivel înalt de autostigmatizare va determina și un nivel înalt de neurotism. Rezultatele sunt în concordanță cu studiile de specialitate [1, 23, 33, 36] care susțin că autostigmatizarea limitează capacitatea persoanelor seropozitive de a avea un mod de viață pozitiv implicând profunde daune asupra edificiului psihic și psiho-social al acestora.

În **Capitolul 3 - Strategii psihologice de reabilitare în situația diagnosticului de seropozitivitate** sunt prezentate modelele conceptuale și de intervenție ce au stat la baza elaborării și implementării unui program de suport psihologic în vederea diminuării autostigmatizării la persoanele seropozitive, principiile directoare și etapele parcurse, scopul și ipoteza demersului de intervenție. Sunt evidențiate rezultatele implementării programului de suport psihologic, care a permis evaluarea din punct de vedere cantitativ și calitativ a impactului pe care acesta l-a avut asupra grupului de subiecți cu care s-a lucrat.

Ținând cont de rezultatele și constatările atestate în urma demersului diagnostic, am elaborat un program de suport care are drept scop diminuarea nivelului de autostigmatizare la

persoanele seropozitive acesta fiind un sistem de exerciții și tehnici, organizat sub formă de training. Programul de suport are drept obiective familiarizarea cu noțiunea de autostigmatizare (cunoașterea cauzelor, caracteristicilor și consecințelor acestui fenomen), diminuarea nivelului de autostigmatizare prin dezvoltarea strategiilor coping și competențelor emoționale, creșterea persistenței motivaționale, ridicarea nivelului autoaprecierii, restructurarea cognitivă, dezvoltarea abilităților sociale.

Ipoieza, pentru acest compartiment al cercetării noastre, este presupunerea că intervențiile psihologice special organizate pot să influențeze pozitiv asupra valorificării potențialităților latente și activării resurselor personale, dezvoltării competențelor emoționale favorizând dezvoltarea abilităților de autoreglare emoțională și personală, dezvoltarea elementelor cheie ale conștiinței de sine, reducerea anxietății, eliminarea sentimentelor de vină, prin aceasta să contribuie la diminuarea autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Intervențiile psihologice pot avea câteva caracteristici esențiale, în baza cărora persoanele seropozitive sunt ajutate să-și stăpânească și să-și controleze frica, neliniștile și anxietățile, prin descărcarea tensiunilor și reenergizarea organismului, prin reducerea sensibilității emoționale, prin stimularea expresivității și creativității, prin trăirea stărilor afective pozitive și formarea unor reacții și răspunsuri comportamentale, potrivite și sănătoase, față de stimulii stresogeni, prin activarea și optimizarea capacităților de autocunoaștere, relaționare și comunicare interpersonală, prin dezvoltarea unei atitudini pozitive față de sine ca o persoană unică și valoroasă și prin exersarea modelelor de comportament plin de siguranță. În activitățile de intervenție psihologică se analizează acele aspecte ale anxietății și inadaptării sociale, datorate maladiei, spitalizărilor frecvente, cât și experiențelor traumatizante cu membrii familiei.

Programul de suport psihologic în vederea diminuării autostigmatizării la persoanele seropozitive conține atât metode și tehnici tradiționale, elaborate în cadrul diferitor orientării umaniste ale psihoterapiei contemporane, cât și unele tehnici adaptate, specifice pentru fenomenul de autostigmatizare. Astfel, programul include blocuri informative, însoțite de suporturi/fișe, care au fost distribuite participanților cu scopul de a consolida materialul trecut; s-a aplicat lucrul în grupuri mici/perechi, conversații în grup, brainstormingul, prezentări, exersări individuale și în grup, testări etc. De asemenea, în cadrul programului de suport s-a recurs și la poveștile terapeutice, cardurile asociative metaforice, elemente de art-terapie, colajul, îmbinându-se cu tehnicile de psihodiagnostic, de formare și analiză a rezultatelor obținute. Fiecare exercițiu sau metodă inclusă în program urmărește un scop bine determinat și trasat în concordanță cu etapa de lucru și cu necesitățile fiecărui participant, cu obiectivele

grupului în ansamblu. S-a constatat interesul sporit al participanților pentru surse bibliografice suplimentare privind autocunoașterea și dezvoltarea competențelor comunicative.

În experimentul formativ au fost incluse 24 de persoane seropozitive cu vârsta cuprinsă între 20-42 ani, care cunosc diagnosticul de seropozitivitate de 6-12 luni, a câte 12 în grupul de control și în grupul experimental. Pentru grupul experimental au fost selectate persoanele seropozitive care prezentau un nivel înalt de autostigmatizare și prezentau dificultăți de adaptare la statutul de seropozitivitate.

Au fost derulate 12 ședințe a câte 2 ore cu o frecvență de 1 ședință în lună cuprinzând în total 24 ore, desfășurate în cadrul Centrului Social Regional „Renașterea” din municipiul Chișinău. Stabilirea duratei ședințelor și frecvenței lor a fost determinată de faptul că participanții seropozitivi cu un nivel înalt de autostigmatizare manifestau dificultăți în stabilirea relațiilor sociale prin comportamente de izolare și evitare. Accentul de bază în timpul desfășurării programului de suport a fost pus pe abordarea individuală a fiecărui subiect, deoarece autostigmatizarea poate fi diminuată doar prin cunoașterea trăirilor, comportamentelor, emoțiilor și gândurilor personale. Menționăm faptul că săptămânal aveau loc ședințe individuale cu participanții la programul de suport. În cadrul ședințelor individuale erau discutate aspecte ce țin de dificultatea dezvăluirii diagnosticului membrilor familiei, prezența sentimentelor de vină și deznădejde, lipsa unui viitor, teama de a nu fi divulgat diagnosticul etc.

Impactul pe care l-a avut programul de suport psihologic în vederea diminuării autostigmatizării la persoanele seropozitive a fost evidențiat de următoarele rezultate:

❖ Din tabelul 4, se pot constata diferențe semnificative între scorurile ce vizează factorii persistenței motivaționale pe care subiecții din grupul țintă le-au obținut înainte și după implementarea programului de suport: *urmărirea scopurilor pe termen lung* ($t = -8,848$; $p \leq 0,001$), *urmărirea sarcinilor curente* ($t = -4,000$; $p \leq 0,01$), *reamintirea scopurilor neatinse* ($t = -8,983$; $p \leq 0,001$) și scorul *total al PM* ($t = -10,972$; $p \leq 0,001$).

Tabelul 4. Semnificația diferenței dintre medii privind factorii persistenței motivaționale la grupul experimental, test-retest

Factorii persistenței motivaționale	Grupul experimental	Valoarea mediei	t-Student	Pragul de semnificație
Urmărirea scopurilor pe termen lung LTPP	test	17,58	-8,848	$p \leq 0,001$
	retest	19,42		
Urmărirea sarcinilor curente CPP	test	25,75	-4,000	$p \leq 0,01$
	retest	27,08		
Reamintirea scopurilor neatinse RUP	test	15,92	-8,983	$p \leq 0,001$
	retest	18,50		
Scor total PM	test	59,25	-10,972	$p \leq 0,001$
	retest	65,00		

Datele prezentate ne permit să afirmăm că la persoanele seropozitive din grupul experimental, care au participat la programul de suport, a crescut nivelul persistenței motivaționale. Creșterea înregistrată se poate datora mai multor factori, printre care putem presupune: identificarea unor noi resurse de alimentare a motivației în efortul de atingere a unor obiective importante; creșterea încrederii în forțele proprii fapt care a permis reluarea unor inițiative personale amânate sau abandonate; depășirea barierelor proprii și acceptarea unor noi provocări în vederea realizării unor proiecte semnificative pentru sine.

La grupul de control diferențele dintre valorile medii test-retest prezintă o tendință de creștere la factorii și scorul total al persistenței motivaționale, însă rezultatele s-au dovedit a fi *ne semnificative* din punct de vedere statistic: *LTPP* ($t=-1,000$; $p>0,05$), *CPP* ($t=-0,518$; $p>0,05$), *RUP* ($t=-1,732$; $p>0,05$), *PM total* ($t=-1,517$; $p>0,05$).

❖ Examinarea rezultatelor test-retest obținute de către subiecții din grupul experimental la Chestionarul *HIV Stigma Scale* a scos în evidență diferențe semnificative, survenite în rezultatele ce reflectă manifestarea autostigmatizării la persoanele seropozitive, cu următoarele deosebiri de medii: test ($m=125,75$); retest ($m=106,42$). Prelucrarea statistică a rezultatelor a confirmat diferențele semnificative ($t=9,679$; $p \leq 0,001$), rezultatele mai mici fiind înregistrate la persoanele seropozitive din grupul experimental după participarea la programul de suport psihologic.

Considerăm că rezultatele obținute se datorează la nivel de cunoaștere: familiarizarea cu fenomenul de autostigmatizare; cunoașterea cauzelor, repercursiunilor și modalităților de manifestare; valorizarea acelor trăsături de personalitate care contribuie la depășirea autostigmatizării; identificarea caracteristicilor personale care contribuie la diminuarea acestui fenomen. La nivel de aplicare aceasta se datorează: autocunoașterii și conștientizării propriilor gânduri, emoții și comportamente; gestionării emoțiilor și restabilirii echilibrului interior; stimulării abilităților de comunicare interpersonală; utilizării mecanismelor de coping specifice situațiilor traumatizante, optimizării imaginii și a stimei de sine, creșterii încrederii în sine. Prin suportul psiho-emoțional obținut, persoanele seropozitive participante la program, au descoperit individualitatea și unicitatea proprie fapt care a dus la îmbunătățirea imaginii și a stimei de sine. Menționăm totuși faptul că aceste manifestări nu sunt întotdeauna constante și au uneori un caracter situativ. Acest aspect este legat de necesitatea păstrării în secret a diagnosticului, necesitatea administrării unui tratament pentru toată viața, confruntarea cu comportamentele discriminatorii din partea societății etc.

Datele obținute în cadrul grupului de control indică lipsa diferențelor semnificative la etapa test-retest, confirmate statistic de datele testului t-Student: ($t = 1,735$; $p > 0,05$). Respectiv, la membrii grupului de control, deși se identifică o ușoară scădere a nivelului autostigmatizării, această reducere este destul de mică, pentru ca să putem afirma că autostigmatizarea poate fi depășită fără intervenția specialiștilor cu pregătire în domeniu.

❖ Rezultatele obținute de persoanele seropozitive din grupul experimental test-retest la Chestionarul de Personalitate *Big Five* elaborat de P. Costa și R. McCrae (tabelul 5) atestă o schimbare calitativă a situației.

Tabelul 5. Semnificația diferenței dintre medii privind dimensiunile fundamentale ale personalității la grupul experimental, etapa test-retest

<i>Factorii de personalitate</i>	<i>Grupul experimental</i>	<i>Valoarea mediei</i>	<i>t-Student</i>	<i>Pragul de semnificație</i>
Extraversiune	test	49,33	-3,806	p ≤0,01
	retest	52,58		
Agreabilitate	test	58,92	-2,057	p>0,05
	retest	59,75		
Conștiinciozitate	test	60,83	-1,343	p>0,05
	retest	61,42		
Neurotism	test	65,08	18,207	p ≤0,001
	retest	54,00		
Deschidere spre experiență	test	56,50	-3,436	p ≤0,01
	retest	58,25		

Constatăm diferențe statistic semnificative pentru factorul *extraversiune* ($t=-3,806$; $p \leq 0,01$), *neurotism* ($t=18,207$; $p \leq 0,001$) și *deschidere spre experiență* ($t=-3,436$; $p \leq 0,01$). Pentru factorii de personalitate *agreabilitate* și *conștiinciozitate* nu au fost înregistrate rezultate semnificative din punct de vedere statistic.

De asemenea, în urma analizei datelor obținute au fost atestate rezultate semnificative la următorii subfactori de personalitate: *sociabilitate* (test $m=8,83$, retest $m=10,08$; $t=-3,191$, $p \leq 0,01$), *căutare de provocări* (test $m=8,33$, retest $m=9,14$; $t=-2,590$, $p \leq 0,05$), *anxietate* (test $m=13,33$, retest $m=10,67$; $t=10,407$, $p \leq 0,001$), *teamă* (test $m=12,25$, retest $m=10,67$; $t=3,644$, $p \leq 0,01$), *depresie* (test $m=13,58$, retest $m=11,42$; $t=10,457$, $p \leq 0,001$), *conștiință de sine* (test $m=12,42$, retest $m=10,33$; $t=9,101$, $p \leq 0,001$), *vulnerabilitate* (test $m=13,50$, retest $m=10,92$; $t=9,940$, $p \leq 0,001$) și *valori* (test $m=9,08$, retest $m=10,17$; $t=-3,463$, $p \leq 0,01$).

Persoanele seropozitive din grupul experimental, în urma realizării programului de suport, manifestă trăiri pozitive noi în diferite contexte familiale și sociale. Fiindu-le caracteristică anterior teama, îngrijorarea, neliniștea fără motiv, dispoziția depresivă, confuzia și neputința, acestea încep să manifeste stări psihice pozitive ca bucuria, fericirea,

entuziasmul, curajul și încrederea. În reacțiile persoanelor seropozitive însă mai continuă să persiste, într-o măsură mai mică, sensibilitatea la părerea celor din jur, frica să nu fie respinse sau ridiculizate, confuzia în situațiile stresante, neliniștea în fața situațiilor complexe, stări de jenă în public și sentimentul inferiorității.

Analiza rezultatelor obținute de către grupul de control la etapa test-retest indică lipsa schimbărilor esențiale referitoare la dimensiunile fundamentale ale personalității. Rezultatele testului t-Student referitoare la meta-factorii de personalitate obținute de către persoanele seropozitive din grupul de control test-retest indică valori ne semnificative din punct de vedere statistic: *extraversiune* ($t=-0,290$; $p>0,05$), *agreabilitate* ($t=-1,318$; $p>0,05$), *conștiinciozitate* ($t=-1,055$; $p>0,05$), *neurotism* ($t=2,045$; $p>0,05$) și *deschidere spre experiență* ($t=-1,400$; $p>0,05$). Astfel, la persoanele seropozitive care n-au participat la programul de suport, factorii de personalitate nu prezintă modificări esențiale.

Schimbările pozitive din cadrul experimentului formativ demonstrează veridicitatea obiectivelor înaintate, conform cărora proiectarea și promovarea măsurilor de diminuare a nivelului autostigmatizării la persoanele seropozitive este posibilă. Aceste obiective sunt atinse prin intermediul implementării programului de suport psihologic, orientat spre diminuarea autostigmatizării la persoanele seropozitive prin dezvoltarea strategiilor coping și competențelor emoționale, creșterea persistenței motivaționale, ridicarea nivelului autoaprecierii, restructurarea cognitivă, dezvoltarea abilităților sociale. Astfel, putem afirma că, în rezultatul realizării intervențiilor psihologice, nivelul ridicat de autostigmatizare a fost diminuat până la nivelul moderat de autostigmatizare, fapt ce demonstrează implementarea cu succes a programului de suport în practica profesională.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Analiza teoretică și rezultatele obținute în cercetarea aplicativă au permis formularea următoarelor **concluzii generale**:

1. Cercetarea persistenței motivaționale și autostigmatizării la persoanele seropozitive este deosebit de actuală și importantă în condițiile răspândirii infecției HIV. Fiind o maladie cronică, care provoacă mari daune asupra edificiului psihic al persoanei aceasta împiedică manifestarea potențialului personal prin diminuarea persistenței motivaționale și atingerea obiectivelor de lungă durată. Persistența motivațională este dimensiunea care îi asigură individului suportul necesar pentru a rezista pe termen lung în opțiunea sa motivațională, în pofida rutinei, obstacolelor, oboselii sau deziluziilor [12, 13, 14].

2. Autostigmatizarea legată de virusul imunodeficienței umane este un set de judecăți negative cu privire la propria persoană ca urmare a sentimentului de rușine, inutilitate și auto-culpabilizare, care afectează accesul la îngrijire și tratament, precum și calitatea generală a vieții persoanelor seropozitive. Aceasta stimulează frica, depresia și izolarea, militează împotriva divulgării statutului de seropozitivitate [16, 25].

3. Etiologia autostigmatizării la persoanele seropozitive cuprinde o paletă extrem de largă de factori aflați într-o intercondiționare dinamică: perioada scurtă de timp de la aflarea diagnosticului, mediul și condițiile de viață precare în care persoana seropozitivă se află, confruntarea cu stigma socială și comportamente discriminatorii, relațiile de familie și relațiile sociale deficitare, acces scăzut la serviciile de îngrijire și reabilitare psiho-socială, nivel scăzut al respectului și acceptării de sine, nivel redus de reziliență [17, 18].

4. Rezultatele experimentului constatativ cu privire la persistența motivațională și autostigmatizare la persoanele seropozitive evidențiază o legătură de interdependență parțială între variabilele incluse în cercetare. Astfel, autostigmatizarea corelează parțial cu factorii persistenței motivaționale; nivelul înalt de autostigmatizare al persoanelor seropozitive, va determina lipsa disponibilității de urmărire a scopurilor pe termen lung

5. Datele experimentale ne determină să conchidem că autostigmatizarea limitează capacitatea persoanelor ce trăiesc cu HIV de manifestare a potențialului propriu. Menționăm că nivelul înalt de autostigmatizare la persoanele seropozitive va determina un nivel scăzut de manifestare a extraversiunii, agreabilității și deschiderii spre experiență [15, 17].

6. Rezultatele obținute indică diferențe în manifestarea factorilor de personalitate în dependență de nivelul de autostigmatizare la persoanele seropozitive. Diferențe semnificative au fost atestate doar la factorul de personalitate neurotism în funcție de nivelul de

autostigmatizare al persoanelor seropozitive. Astfel, în funcție de dezvoltarea autostigmatizării persoanele seropozitive vor trăi mai intens evenimentele traumatizante cu tendința de a interpreta situațiile obișnuite ca fiind amenințătoare fapt care duce la afectarea abilităților de gândire sau de a face față stresului [15, 19].

7. Rezultatele demersului formativ și de control demonstrează că activitățile utilizate în cadrul programului de suport trebuie să fie orientate spre: familiarizarea cu noțiunea de autostigmatizare (cunoașterea cauzelor, caracteristicilor și consecințelor acestui fenomen), diminuarea nivelului de autostigmatizare prin dezvoltarea strategiilor coping și competențelor emoționale, creșterea persistenței motivaționale, ridicarea nivelului autoaprecierii, restructurarea cognitivă, dezvoltarea abilităților sociale [8]. Datele obținute în urma realizării programului de suport psihologic denotă impactul pozitiv al strategiilor aplicate în prevenirea și reducerea nivelului de autostigmatizare la persoanele seropozitive. În acest fel a fost confirmată eficacitatea programului de suport psihologic [7].

8. Programul de suport psihologic proiectat teoretic și verificat experimental, poate fi utilizat în scopul de prevenire și depășire a autostigmatizării la persoanele seropozitive. Prin aplicarea lui se poate obține optimizarea comportamentului și îmbunătățirea relațiilor interpersonale, creșterea nivelului de conștientizare a persoanei, a capacității de autocontrol și autoeficacității, activarea și valorificarea resurselor personale, a potențialităților latente, creșterea încrederii în forțele proprii, dezvoltarea rezilienței și a mecanismelor de coping, dezvoltarea capacității decizionale prin învățarea unor modalități de a ierarhiza prioritățile, de mobilizare a eforturilor personale în vederea atingerii scopurilor propuse [7, 8, 9].

Rezultatele investigației au confirmat ipotezele de cercetare, au validat noutatea ei științifică, valoarea teoretică și aplicativă, fapt ce permite să constatăm realizarea scopului stabilit inițial, prin stabilirea particularităților interacțiunii dintre dimensiunile fundamentale ale personalității, persistența motivațională și autostigmatizare la persoanele seropozitive și elaborarea unui program de suport psihologic orientat spre depășirea autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Axându-ne pe rezultatele obținute în urma realizării cercetării, propunem următoarele **recomandări practice**:

1. Utilizarea programului de suport psihologic de către psihologii din cadrul instituțiilor de profil ce oferă reabilitare psihosocială persoanelor seropozitive cu scopul diminuării autostigmatizării la persoanele seropozitive.

2. Organizarea sistematică a grupurilor de suport psihologic pentru persoanele seropozitive în cadrul cărora participanții să împărtășească problemele cu care se confruntă și să identifice

soluții. În cadrul securizant și suportiv oferit în contextul grupului de suport, majoritatea persoanelor seropozitive își dezvoltă motivația pentru autocunoaștere și depășirea problemelor psihologice, ceea ce ar determina ridicarea nivelului de cultură psihologică, îmbunătățirea calității vieții și diminuarea problematicii autostigmatizării la persoanele seropozitive.

3. Utilizarea rezultatelor și a probelor psihodiagnostice în procesul de formare a specialiștilor în domeniile: psihologie, medicină, asistență socială și în formarea inițială și continuă a cadrelor didactice. O bună colaborare între specialiștii echipei multidisciplinare și un mesaj omogen din punct de vedere informațional vor avea un impact pozitiv asupra calității vieții persoanelor seropozitive, vor încuraja aderența la tratament și le vor ajuta să recapete controlul asupra propriei vieți.

4. Rezultatele obținute în urma cercetării pot fi implementate în activitatea de consiliere și reabilitare psihosocială a persoanelor seropozitive, în cadrul seminarelor teoretico-practice pentru specialiștii ce oferă servicii persoanelor seropozitive și familiilor acestora.

5. Elaborarea materialelor informative și metodologice cu privire la elucidarea specificului asistenței psihologice oferită persoanelor seropozitive, accentul fiind pus pe dezvoltarea parteneriatului dintre instituțiile medicale, organizațiile de profil și comunitate.

BIBLIOGRAFIE

1. Blagoslov A.G. ș.a., Informare și sensibilizare în problematica HIV/SIDA. Manual pentru uz didactic – ediția a III-a. Fundația „Romanian Children’s Appeal” România. București: Ed. Psiho Cover, 2006. 122 p.
2. Bobeică R. Suport juridic pentru persoanele care trăesc cu HIV/SIDA. Ghid juridic. Fundația Soros-Moldova. Chișinău, 2011. 32 p.
3. Constantin T. Evaluarea Psihologică a personalului. Iași: Polirom, 2004. 290 p.
4. Constantin T. Predictorii ai persistenței motivaționale; rolul implicării motivaționale, în M. Milcu (coord.), Cercetarea psihologică modernă: Direcții și perspective. București: Editura Universității, 2008, vol 2, p. 33-45.
5. Malcoci L. Statutul socio-economic al persoanelor cu HIV: studiu sociologic. Fundația Soros-Moldova. Progr. Sănătate Publică. Chișinău, 2012. 119 p.
6. Pistrinciu V., Tarasov V. Asistența socială a persoanelor afectate de HIV și SIDA. Suport de curs. Chișinău: ELAN POLIGRAF, 2010. 51 p.
7. Potâng A., **Pravițchi G.** Diminuarea autostigmatizării la persoanele seropozitive. Studia Universitatis, Revistă Științifică, Seria Științe ale Educației, Chișinău, 2017, nr. 9 (109), p.194-201.
8. Potâng A., **Pravițchi G.** Modalități de suport a persoanelor seropozitive în vederea prevenirii și diminuării autostigmatizării., Studia Universitatis, Revistă Științifică, Seria Științe ale Educației, Chișinău, 2016, nr. 9 (99), p. 161-166.
9. **Pravițchi G.** Asistența psihologică a persoanelor seropozitive., Conferința Științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare” cu prilejul aniversării a 70 de ani de la fondarea Universității de Stat din Moldova, Chișinău, 2016, p. 39-42.
10. **Pravițchi G.** Asistența psihologică în dezvoltarea diagnosticului copiilor cu infecția HIV/SIDA., Conferința Științifică națională cu participare internațională „Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare” USM, Chișinău, 21-22 septembrie 2011. pp.136-138.
11. **Pravițchi G.** Cîrlan E. Persistența motivațională și locul controlului la tineri. Conferința Științifică Națională cu participare Internațională „Integrarea prin cercetare și inovare”. USM, Chișinău, 10-11 noiembrie 2015, pp. 156-159.
12. **Pravițchi G.** Considerații generale privind impactul diagnosticului HIV/SIDA asupra persoanelor infectate., A II-a Conferință Națională în Sănătatea Adolescenților „Sporirea rezilienței-dezvoltarea sănătoasă în condiții de risc”, Chișinău, 2016. p. 101.
13. **Pravițchi G.** Manifestarea persistenței motivaționale la persoanele seropozitive., Studia Universitatis, Revistă Științifică, Seria Științe ale Educației, Chișinău, 2016, nr. 5 (95), p. 195-199.
14. **Pravițchi G.** Modele teoretice ale persistenței motivaționale. Conferința Științifică Internațională „Învățământul superior și piața muncii: conexiuni și perspective”, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, 2014, p. 506-513.
15. **Pravițchi G.** Relația dintre dimensiunile fundamentale ale personalității, persistența motivațională și autostigmatizare la persoanele seropozitive. Revista Intellectus, Nr. 3/2018, Chișinău. p. 109-116.
16. **Pravițchi G.** Repercusiunile autostigmatizării la persoanele seropozitive., Conferința Științifică Internațională „Învățământul superior: valențe și oportunități educaționale, de cercetare și transfer inovativ”, Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău, 2016, p. 374-377.
17. **Pravițchi G.**, Belenciuc X. Manifestarea fenomenului de autostigmatizare la persoanele seropozitive., Studia Universitatis, Revistă Științifică, Seria Științe ale Educației. Chișinău, 2016, nr. 5 (95), p. 195-199.

18. **Pravițchi G.** Factori predictivi ai autostigmatizării la persoanele seropozitive., Conferința Științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare, USM. Chișinău, 2017, p. 207-211.
19. **Pravițchi G.,** Florința M. Reziliența și robustețea la persoanele seropozitive., Conferința Internațională de Psihologie Aplicată „Actualități și Perspective în Cercetarea Psihologică” USM, Chișinău, 29-30 noiembrie 2018, p 71-75.
20. Prisăcari V., Nemerenco A., Gramma R., et al. Reducerea stigmei și discriminării în infecția HIV/ Centrul Național Științifico – Practic de Medicină Preventivă, Univ. de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițeanu”. Chișinău: Combinatul Poligrafic, 2009. 148 p.
21. Prițcan V., Oceretnii A., Iațco A. Asistența socială a persoanelor cu HIV/SIDA și a comunităților afectate de HIV/SIDA. Suport de curs. Chișinău: ELAN POLIGRAF, 2013. 72 p.
22. Rostaș I., Cantarji V., Danii R. [et al.]. Incluziune sau excluziune socială? Drepturile persoanelor care trăiesc cu HIV/SIDA în Republica Moldova. Chișinău: Cartier, 2011. 144 p.
23. Гаврилова С.С., Ванкон А.И. Стигматизация и самостигматизация у пациентов с сочетанной инфекцией туберкулез и ВИЧ. Психотерапия, 2013, № 2, с. 10 .
24. Мурыванова Н.Н., Горбунов В.И., Ткаченко Т.Н. Психологические особенности ВИЧ-инфицированных больных. Журнал инфектологии, 2015, № 7(2), с. 70-74.
25. **Правицки Г.** Проблема ВИЧ как фактор жизни современной молодежи. Материалы Международной научно-практической конференции: «Современные информационные технологии работы с молодежью: педагогика, психология, менеджмент и коммуникация». Том 1, Москва, 2011. с. 119-125.
26. Савкин И.В., Букин Е.К., Казаева Е.В., Бечикова А. В., Пушкина Т. П., Орловский В. Г. Психологические особенности пациентов с вич-инфекцией. Вестник НГУ. Серия: Психология, 2007, т. 1, № 2, с. 78–82.
27. Шерова-Игнатъева Я.Я. Психические особенности и акцентуации характера ВИЧ-инфицированных пациентов. Вестн. Томского гос. пед. ун-та, 2013, № 11 (139), с. 94- 97.
28. Штенгелов В. Психическое здоровье и ВИЧ/СПИД / пер. с англ. Киев: Сфера, 2007. 152 с.
29. Brouard P., Willis C. A closer look: The internalization of stigma related to HIV. Washington: POLICY Project, 2006. 15 p.
30. Castles J. Persistence and the Adult Learner: Factors Affecting Persistence in Open University Students, *Active Learning in Higher Education*, 2004, n. 5, p. 166.
31. Fabianova L. Psychosocial aspects of people living with HIV/AIDS. Social and psychological aspects of HIV/AIDS and their ramifications. Prof. Gobopamang Letamo (Ed.). Trnava: In Tech, 2011. 312 p.
32. Houser-Marko L., Sheldon K.M. Motivating Behavioral Persistence: The Self- As-Doer Construct, *Pers. Soc. Psychol. Bull*, 2006, n. 32, p. 1037.
33. Lee R., Kochman A., Sikkema K. Internalized stigma among people living with HIV- AIDS. *AIDS and Behavior.*, 2002, n. 6(4), p. 309-319.
34. Link B.G, Phelan J.C. Conceptualizing Stigma. *Annu. Rev. Sociol.*, 2001, n. 85, p. 363- 385.
35. Link B.G, Phelan J.C. Stigma and its public health implications. *Lancet*. 2006, vol. 367, p. 528-529.
36. Rubenstein D., Sorrentino D. Psychotherapy with HIV/AIDS patients: assessment and treatment plan development. *American Journal of Psychotherapy*, 2008, n. 62(4), p. 365- 375.

ADNOTARE

Pravițchi Galina. Persistența motivațională și autostigmatizarea la persoanele seropozitive.

Teză de doctor în psihologie. Chișinău, 2019.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 220 de titluri, 7 anexe, 130 de pagini de text de bază, 17 figuri, 23 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 14 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: persistență motivațională, resurse personale, depășirea obstacolelor, autostigmatizare, repercusiuni negative, integrare socială, particularități psihologice, factori de personalitate, persoane seropozitive.

Domeniul de studiu: psihologia personalității și a proceselor reglatorii.

Scopul cercetării constă în stabilirea particularităților interacțiunii dintre dimensiunile fundamentale ale personalității, persistența motivațională și autostigmatizare la persoanele seropozitive și elaborarea unui program de suport psihologic orientat spre depășirea autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Obiectivele investigației: analiza aspectelor teoretice din literatura de specialitate cu referire la persistența motivațională, autostigmatizare și factorilor predictivi ai autostigmatizării la persoanele seropozitive; stabilirea gradului de afectare a persoanelor seropozitive din Republica Moldova de fenomenul autostigmatizării și a gradului de influență a dimensiunilor fundamentale ale personalității, ca declanșatori în dezvoltarea autostigmatizării; elaborarea și implementarea unui Program de suport în vederea diminuării autostigmatizării la persoanele seropozitive precum și validarea acestuia; elaborarea și propunerea recomandărilor cu privire la depășirea autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Noutatea și originalitatea științifică. Pentru prima dată la nivel național a fost realizat un studiu teoretico-empiric cu referire la particularitățile psihologice ale persoanelor seropozitive în special, persistența motivațională și autostigmatizarea; a fost stabilit nivelul de manifestare al persistenței motivaționale și al autostigmatizării în raport cu dimensiunile fundamentale ale personalității persoanelor seropozitive; a fost elaborat profilul psihologic al persoanelor seropozitive predispușe spre un nivel înalt de autostigmatizare; a fost elaborat și validat un Program de suport în vederea diminuării autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Problema științifică importantă soluționată în cadrul cercetării constă în determinarea interacțiunilor dintre persistența motivațională și autostigmatizare la persoanele seropozitive, conceptualizarea profilului psihologic al persoanelor seropozitive predispușe spre autostigmatizare, aspecte ce au condus la elaborarea unui program de suport care fiind implementat a contribuit la diminuarea autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă în determinarea specificității persistenței motivaționale la persoanele seropozitive, stabilirea cauzalității și a repercusiunilor autostigmatizării precum și evidențierea profilului dimensiunilor fundamentale ale personalității subiecților seropozitivi. Rezultatele cercetării consolidează bazele teoretice ale psihologiei generale, îmbinate congruent cu elemente particulare ale psihologiei clinice și medicale, fiind fundamentată din punct de vedere teoretic necesitatea organizării asistenței psihologice pentru persoanele seropozitive și familiile acestora.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în posibilitatea aplicării metodologiei psihodiagnostice propuse în cercetare și a programului complex de suport psihologic în activitatea psihologilor clinicieni, consilierilor și practicienilor. Programul de suport psihologic poate fi inclus în activitatea de instruire teoretico-practică, în cadrul instituțiilor de profil, constituind baza unui ghid metodologic în vederea reabilitării psihosociale și diminuării autostigmatizării la persoanele seropozitive.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute sunt utilizate în activitatea de consiliere și reabilitare psiho-socială a persoanelor seropozitive, beneficiarii Centrului Social Regional „Renașterea” din mun. Chișinău; în activitatea didactică din cadrul cursurilor universitare de psihologia generală și psihologia sănătății precum și a cursurilor de formare continuă a cadrelor didactice din cadrul Universității de Stat din Moldova; prin comunicări la conferințe naționale și internaționale.

АННОТАЦИЯ

Правицки Галина. Мотивационная настойчивость и самостигматизация у ВИЧ позитивных людей. Диссертация на соискание ученой степени доктора психологии. Кишинев, 2019.

Структура диссертации: Диссертация состоит из введения, трех глав, общих выводов и рекомендаций, библиографии (220 источников), работа содержит 7 приложений, 17 рисунков и 23 таблицы. Содержание работы изложено на 130 страницах основного текста. Результаты исследования опубликованы в 14 научных работах.

Ключевые слова: мотивационная настойчивость, личностные ресурсы, преодоление препятствий, самостигматизация, негативные последствия, социальная интеграция, психологические особенности, личностные факторы, ВИЧ-позитивные люди.

Область исследований: психология личности и регуляторных процессов.

Цель исследования заключается в определении особенностей взаимосвязи между фундаментальными свойствами личности, мотивационной настойчивостью и самостигматизацией у ВИЧ позитивных людей и разработке программы психологической поддержки, направленной на преодоление самостигматизации ВИЧ позитивных. Цель достигнута посредством решения следующих **задач:** теоретический анализ литературы по проблеме мотивационной настойчивости, самостигматизации и факторов, способствующих самостигматизации ВИЧ-позитивных людей; определение степени воздействия феномена самостигматизации на ВИЧ-позитивных людей в Республике Молдова, а также степени влияния личностных факторов, способствующих развитию самостигматизации; разработка и внедрение программы психологической поддержки, направленной на снижение самостигматизации ВИЧ-позитивных; разработка рекомендаций по предотвращению и преодолению самостигматизации у ВИЧ-позитивных людей.

Научная новизна и оригинальность. Впервые в Республике Молдова было проведено теоретико-экспериментальное исследование, направленное на изучение мотивационной настойчивости и самостигматизации у ВИЧ-позитивных людей, в результате которого был установлен уровень проявления мотивационной настойчивости и самостигматизации в соотношении с профилем личности ВИЧ позитивных людей; выявлен и описан психологический профиль ВИЧ-позитивных, предрасположенных к самостигматизации; разработана и апробирована программа психологической поддержки, направленной на снижение самостигматизации ВИЧ-позитивных.

В рамках исследования **решена важная научная проблема** определения взаимосвязи между мотивационной настойчивостью и самостигматизацией у ВИЧ-позитивных людей и выявления психологического профиля ВИЧ-позитивных, предрасположенных к самостигматизации, на основании выявленных аспектов разработана и апробирована программа психологической поддержки, направленной на снижение самостигматизации ВИЧ-позитивных людей.

Теоретическая значимость исследования заключается в определении специфики мотивационной настойчивости у ВИЧ-позитивных людей, определении причин и последствий самостигматизации, а также разработке профиля фундаментальных аспектов личности ВИЧ-позитивных субъектов. Результаты исследования закрепляют теоретические основы общей психологии, согласующиеся с конкретными элементами клинической и медицинской психологии, теоретически обосновывая необходимость организации психологической помощи для ВИЧ-позитивных людей и их семей.

Практическая значимость заключается в возможности применения методологии психодиагностики и комплексной программы психологической поддержки, предложенных в исследовании, в деятельности клинических психологов, консультантов, практиков. Программа психологической поддержки может быть включена в теоретические и практические занятия в специализированных учреждениях в качестве методического руководства по психосоциальной реабилитации и снижению самостигматизации у ВИЧ-позитивных людей.

Внедрение научных результатов. Результаты исследования используются при психологическом консультировании и психосоциальной реабилитации ВИЧ-позитивных - бенефициаров Регионального Социального Центра „Renaşterea” мун. Кишинэу; при подготовке учебных курсов по предметам «Общая психология» и «Психология здоровья», курсов повышения квалификации преподавателей МолдГУ. Положения диссертационной работы докладывались и обсуждались на научных конференциях.

SUMMARY

**Pravițchi Galina. Motivational persistence and self-stigma in seropositive people.
Doctoral thesis in Psychology. Chisinau 2019.**

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, references (220 titles), 7 appendixes, 130 pages, 17 figures, plus 23 tables. The results are published in 14 scientific papers.

Keywords: motivational persistence, personal resources, overcoming obstacles, self-stigma, negative repercussions, social integration, psychological particularities, personality factors, seropositive people.

Domain of study: psychology of personality and regulatory processes.

The purpose of this study is to identify the particularities of the relationship between the fundamental dimensions of the personality, the motivational persistence and self-stigma in seropositive people and to develop a psychological support program aimed at overcoming self-stigma in seropositive people.

The main **objectives** of the current research: to analyze the theoretical aspects of the literature with reference to motivational persistence, self-stigma and the predictive factors of self-stigma in seropositive people; to establish the extent to which seropositive people in the Republic of Moldova are affected by the phenomenon of self-stigma and the degree of influence of the fundamental dimensions of the personality, as predictive factors in the development of self-stigma; to elaborate and implement a psychological support program aimed to reduce self-stigma in seropositive people and to establish its efficiency; to elaborate and propose recommendations for overcoming self-stigma in seropositive people.

Novelty and scientific originality. This is the first theoretical-empirical study, conducted on a national level, that looked at the psychological particularities of the seropositive people, specifically, the motivational persistence and self-stigma; it was established the level of manifestation of motivational persistence and self-stigma in relation to the fundamental dimensions of the personality of seropositive people; it was developed the psychological profile of seropositive people prone to a high level of self-stigma; it was elaborated and validated a psychological support program aimed to reduce self-stigma in seropositive people.

The important scientific problem solved through this research consists in determination of the relationship between motivational persistence and self-stigma in seropositive people, conceptualization of the psychological profile of seropositive people prone to self-stigma which has led to the elaboration and implementation of a program aimed at diminishing the self-stigma in seropositive people.

The theoretical significance of the research lies in the determination of the specificity of the motivational persistence, as well the causality and the repercussions of self-stigma in seropositive people. Additionally the research aims to emphasize the profiling of the fundamental dimensions of the personality of the seropositive subjects. The research constitutes an important contribution to the existing body of knowledge within the field of general psychology, combining specific elements of clinical and medical psychology. Thus, the results of the study point out, on a theoretical level, the necessity of organizing the psychological assistance for seropositive people and their families.

The applicative value of the thesis resides in the possibility of applying the psychodiagnostic methodology proposed in the research and the complex psychological support program in the activity of clinical psychologists and counselors. The psychological support program can be included in the theoretical and practical training program conducted within specialized institutions as the basis of a methodological guide for the psychological rehabilitation and the diminution of self-stigma in seropositive people.

Implementation of the scientific results was achieved through the counseling and psychosocial rehabilitation of seropositive people, the beneficiaries of the Regional Social Center "Renașterea" in Chisinau; through the teaching of General Psychology and Health Psychology courses and the continuous training of the professors from the State University of Moldova, through scientific communications held both on a national and international level.

PRAVIȚCHI GALINA

**PERSISTENȚA MOTIVAȚIONALĂ ȘI
AUTOSTIGMATIZAREA LA PERSOANELE
SEROPOZITIVE**

511.01 – PSIHLOGIE GENERALĂ

Autoreferatul tezei de doctor în psihologie

Aprobat spre tipar: data

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Hârtie offset. Tipar offset.

Tiraj 50 exemplare

Coli de tipar:

Comanda nr

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. A. Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009